Сборник съдебна практика

ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ АДВОКАТ
M. CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA
представено на 29 април 2021 година [1]

Дело C-301/20

UE,
HC
срещу
Vorarlberger Landes- und Hypotheken-Bank AG,
при участието на:
наследници на VJ

(Преюдициално запитване, отправено от Oberster Gerichtshof (Върховен съд, Австрия)

„Преюдициално запитване — Пространство на свобода, сигурност и правосъдие — Регламент (ЕС) № 650/2012 — Европейско удостоверение за наследство — Валидност на заверено копие без дата на изтичане на срока на действие — Правни последици от удостоверението по отношение на посочените в него лица, които не са подали заявлението за издаването му — Момент за преценка на валидността на копието“

1. С Регламент (ЕС) № 650/2012 [2] за вътрешния пазар се създава европейско удостоверение за наследство и се урежда подробно режимът за неговото издаване и правните му последици. Преследваната с него цел е наследниците, заветниците, изпълнителите на завещанието или управителите на наследственото имущество да могат лесно да докажат правното си положение и/или правата и правомощията си във всяка държава членка.

2. Съдът вече се е произнасял относно европейското удостоверение за наследство в редица решения [3]. Сега Oberster Gerichtshof (Върховен съд, Австрия) му отправя три преюдициални въпроса относно все още неразглеждани аспекти от този документ: третият — до който се свежда настоящото заключение по указание на Съда — се отнася до времевата валидност [4] на заверения препис на удостоверението и до процесуалния момент, в който тя трябва да се преценява.

1 Език на оригиналния текст: испански.

2 Регламент на Европейския парламент и на Съвета от 4 юли 2012 година относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решения и приемането и изпълнението на автентични актове в областта на наследяването и относно създаването на европейско удостоверение за наследство (ОВ L 201, 2012 г., стр. 107; наричан по-нататък „Регламентът“). Той се прилага във всички държави членки, с изключение на Ирландия и Дания.

3 Решения от 1 март 2018 г., Mahnkopf (C-558/16, EU:C:2018:138), и от 17 януари 2019 г., Brisch (C-102/18, EU:C:2019:34).

4 В акта за преюдициално запитване, както и в самия регламент, се говори за „действителни“ копия. Може би е за предпочитане терминът „действителност“ да се запази за липсата на пороци, водещи до нищожност на даден акт, и да се използва понятието „действие“ или „валидност“ за изтъкване на качеството на този акт да поражда правните си последици за определен период от време. След изтичането на този период от време *действието* на акта се изчерпва, макар да няма основания за *недействителност*. В рамките на това преюдициално запитване обаче ще използвам тези две понятия като синоними.

3. Както в националната практика, така и в доктрината[5] съществуват различни тълкувания на Регламента в това отношение, което потвърждава релевантността на преюдициалния въпрос. С отговора си Съдът ще допринесе за улесняването на правната сигурност при използването на копията на европейското удостоверение за наследство, осигурявайки възможност за по-лесното им интегриране в правните системи на държавите членки.

I. Правна уредба. Регламент № 650/2012

4. Съгласно съображение 7:

„Правилното функциониране на вътрешния пазар следва да се улесни с отстраняването на пречките пред свободното движение на хора, които днес са изправени пред трудности при упражняване на правата си в областта на наследяването с трансгранични последици. В европейското пространство на правосъдие гражданите трябва да могат да организират предварително въпросите на своето наследство. По ефикасен начин следва да бъдат гарантирани правата на наследниците и заветниците, на други лица, близки на починалия, както и на кредиторите на наследството“.

5. Съображение 67 гласи:

„С цел бързото, лесно и ефективно уреждане на наследяване с трансгранични последици в рамките на Съюза наследниците, заветниците, изпълнителите на завещанието или управителите на наследственото имущество следва да могат лесно да докажат правното си положение и/или правата и правомощията си в друга държава членка, например в държава членка, в която се намира наследствено имущество. За да им се даде възможност да направят това, в настоящия регламент следва да се предвиди създаването на еднотипно удостоверение — европейско удостоверение за наследство (наричано по-долу „удостоверението“), което да бъде издавано с цел да се ползва в друга държава членка. В съответствие с принципа на субсидиарност удостоверението не следва да заменя националните документи, които се използват за сходни цели в държавите членки“.

6. Съгласно съображение 71:

„Удостоверението следва да поражда еднакви последици във всички държави членки. То не следва да бъде изпълнителен титул само по себе си, а следва да притежава доказателствена сила с презумпцията, че посочва точно елементите, които са предвидени в приложимото към наследяването право или в друго право, приложимо към специфични елементи, като материалноправната действителност на разпорежданията с имущество в случай на смърт. […] Всяко лице, което извършва плащания или предава владението върху наследствено имущество на лице, посочено в удостоверението като оправомощено да приема такива плащания или такова предаване на имущество в качеството си на наследник или заветник, следва да се ползва с подходяща защита, ако е действало добросъвестно, като се е основавало на точността на информацията, съдържаща се в удостоверението Със същата защита следва да се ползва всяко лице, което, като се е основавало на точността на информацията, съдържаща се в удостоверението, закупи или получи наследствено имущество от лице, посочено в удостоверението като оправомощено да се разпорежда с такова имущество. Защитата следва да се гарантира, ако се представят все още действителни заверени копия. Настоящият регламент следва да не определя дали придобиването на имущество от трето лице е действително или не“.

5 Акт за преюдициално запитване, точки 7 и 8. В доктрината, с препратки към различните мнения, вж. *Bergquist*, U. Muss ein Europäisches Nachlasszeugnis nicht nur im Zeitpunkt der Antragsstellung bei dem Grundbuchamt, sondern auch bei Vollendung der Grundbucheintragung gültig sein?. IPRax, 2020, p. 232. Спорът, в частност в Австрия и Германия, се отнася по-специално до извършването на вписвания в имотния регистър.

7. Член 62 („Създаване на европейско удостоверение за наследство“) в параграф 1 предвижда:

„С настоящия регламент се създава европейско удостоверение за наследство (наричано по-нататък „удостоверението“), което се издава с цел да бъде използвано в друга държава членка и има правните последици, изброени в член 69“.

8. Съгласно член 63 („Цел на удостоверението“):

„1. Удостоверението е предназначено да се използва от наследници, заветници с преки права върху наследството и изпълнители на завещания или управители на наследствено имущество, на които се налага в друга държава членка съответно да докажат правното си положение или да упражнят правата си на наследници или заветници и/или правомощията си на изпълнители на завещания или управители на наследствено имущество.

2. Удостоверението може да се използва по-специално за доказване на един или повече от следните елементи:

а) правното положение и/или правата на всеки наследник или според случая — на всеки заветник, посочен в удостоверението, и съответните им дялове от наследственото имущество;

б) присъждането на определен актив или определени активи, които са част от наследственото имущество, на наследника(ците) или според случая — на заветника(ците), посочени в удостоверението;

в) правомощията на посоченото в удостоверението лице да изпълнява завещанието или да управлява наследственото имущество“.

9. Член 65 („Заявление за издаване на удостоверение“) в параграф 1 предвижда:

„Удостоверението се издава въз основа на заявление от лице, посочено в член 63, параграф 1 (наричано по-нататък „заявителят“)“.

10. Член 69 („Правни последици от удостоверението“) гласи:

„1. Удостоверението има правни последици във всички държави членки, като за това не се изисква специална процедура.

2. Предполага се, че удостоверението представя точно елементите, установени в съответствие с приложимото към наследяването право или в съответствие с друго право, приложимо към специфични елементи. Предполага се, че лицето, посочено в удостоверението като наследник, заветник, изпълнител на завещанието или управител на наследственото имущество, има посоченото в удостоверението правно положение и/или правата или правомощията, заявени в удостоверението, без да се налагат други условия и/или ограничения за тези права или правомощия освен заявените в удостоверението.

3. Счита се, че всяко лице, което въз основа на сведенията в удостоверението извършва плащания или предава имущество на лице, посочено в удостоверението като упълномощено да приема плащания или имущество, е извършило сделка с лице, което има правомощията да приема плащания или имущество, освен ако знае, че съдържанието на удостоверението е неточно или незнанието му за тази неточност се дължи на груба небрежност.

[…]“.

11. Съгласно член 70 („Заверени копия на удостоверението“):

„1. Издаващият орган запазва оригинала на удостоверението и издава едно или няколко заверени копия от документа на заявителя и на всяко лице, което удостовери законен интерес.

2. За целите на член 71, параграф 3 и член 73, параграф 2 издаващият орган съхранява списък на лицата, на които са издадени заверени копия съгласно параграф 1.

3. Издадените заверени копия са действителни за ограничен срок от шест месеца, който се обозначава в завереното копие посредством посочване на дата на изтичане на срока на действие. В изключителни и надлежно обосновани случаи издаващият орган може, чрез дерогация, да определи по-дълъг срок на действие. След изтичането на този срок всяко разполагащо със заверено копие лице, за да може да използва удостоверението за посочените в член 63 цели, трябва да подаде заявление за удължаване на срока на действие на завереното копие или да поиска ново заверено копие от издаващия орган“.

12. Съгласно член 71 („Поправка, изменение или оттегляне на удостоверението“):

„1. При поискване от лице, което проявява законен интерес, или служебно издаващият орган поправя удостоверението в случай на техническа грешка.

2. При поискване от лице, което проявява законен интерес, или — когато това е възможно съгласно националното право — служебно издаващият орган изменя или оттегля удостоверението, когато се установи, че удостоверението или отделни елементи от него са неточни.

3. Издаващият орган незабавно уведомява всички лица, които съгласно член 70, параграф 1 са получили заверени копия от удостоверението, в случай на поправка, изменение или оттегляне на удостоверението“.

II. Фактите, спорът в главното производство и преюдициалният въпрос

13. Предмет на спора в главното производство е искане на лицата, за които е предназначен депозитът, за предаване на приет за съдебно съхранение депозит [6].

14. Първото лице, за което е предназначен депозитът, който е баща на HC и UE, е починало на 5 май 2017 г. Последното му обичайно местопребиваване е било в Испания и откриването на наследството е извършено в тази страна пред нотариус в съответствие с испанското право.

15. За да докажат в Австрия, че са наследници на баща си (първото лице, за което е предназначен депозитът), всеки от тях на половината от наследството, HC и UE представят заверено копие на европейско удостоверение за наследство, издадено от испански нотариус съгласно член 62 и следващите от Регламента.

6 Депозиращата страна е банка (Vorarlberger Landes- und Hypotheken-Bank AG, 6900 Bregenz (Австрия), която е поискала съдебно съхранение на ценности (пари и ценни книжа) поради наличие на предявени конкуриращи се права върху тях и неяснота по отношение на правата на лицата, за които е предназначен депозитът. Съгласно австрийското законодателство съдебно съхраняваните ценности могат да бъдат предадени само въз основа на общо писмено искане на лицата, за които е предназначен депозитът, или въз основа на влязло в сила съдебно решение.

16. Удостоверението е издадено от испански нотариус по искане на НС в съответствие с формуляр V по Регламент за изпълнение (ЕС) № 1329/2014[7]. UE е посочен поименно в приложение IV към този формуляр наред с НС като наследник на половината от наследството.

17. В съответната клетка на заверeното копие („Валидно до“)[8] е отбелязано „за неопределен срок“.

18. В решение от 17 септември 2018 г. Bezirksgericht Bregenz (Районен съд Брегенц, Австрия) отхвърля искането за предаване на депозита.

19. В решение от 28 януари 2019 г. Landesgericht Feldkirch (Областен съд Фелдкирх, Австрия) като въззивна инстанция потвърждава първоинстанционното решение, като приема, че:

– с копието на европейско удостоверение за наследство само страната, която е поискала издаването му, може да докаже правото си,

– издаването на удостоверение с неопределен срок на действие противоречи на задължението за определяне на срок, предвидено в член 70, параграф 3 от Регламента. Следователно то трябва да се приеме като удостоверение с обичаен срок на действие от шест месеца от датата на издаване[9],

– срокът на действие следва да е спазен не само към момента на подаване на искането, но и към момента на постановяване на решението на първоинстанционния съд, за да може копието от удостоверението за наследство да породи своето легитимиращо действие.

20. НС и UE подават касационна (ревизионна) жалба пред Oberster Gerichtshof (Върховен съд, Австрия), който отправя до Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Трябва ли член 70, параграф 3 от Регламент (ЕС) № 650/2012 относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решения и приемането и изпълнението на автентични актове в областта на наследяването и относно създаването на европейско удостоверение за наследство (Регламент № 650/2012) да се тълкува в смисъл, че копие на удостоверение за наследство, издадено за неопределен срок в нарушение на тази разпоредба, без да е посочена дата на изтичане на срока на действие:

а) е валидно и действително за неопределен срок или

б) е валидно само за срок от шест месеца, считано от датата на издаване на заверeното копие, или

в) е валидно само за срок от шест месеца, считано от друга дата, или

г) е невалидно и не е годно за използване по смисъла на член 63 от Регламент № 650/2012?

2. Трябва ли член 65, параграф 1 във връзка с член 69, параграф 3 от Регламент № 650/2012 да се тълкува в смисъл, че действието на удостоверението за наследство възниква в полза на всички поименно посочени в него лица като наследник, заветник, изпълнител на

7 Регламент за изпълнение на Комисията от 9 декември 2014 година за изготвяне на формулярите, посочени в Регламент № 650/2012 (ОВ L 359, 2014 г., стр. 30).

8 В испанския текст на формуляра използваното прилагателно в действителност е в мъжки род („Es válido hasta“), което вероятно може да доведе до обърквање относно това дали трябва да се отбележи валидността на копието или на самото удостоверение. Това не е така в текстовете на други езици, като френски, италиански или португалски (съответно „elle est valable“, „è valida fino al“ и „válida até“).

9 Всъщност задължението за определяне на срок, предвидено в тази разпоредба, се отнася до копието, а не до удостоверението (вж. бележка под линия 8 от настоящото заключение).

завещанието или управител на наследственото имущество, така че то да може да се използва съгласно член 63 от Регламент № 650/2012 и от тези лица, които не са поискали издаването му?

3) Трябва ли член 69 във връзка с член 70, параграф 3 от Регламент № 650/2012 да се тълкува в смисъл, че легитимиращото действие на заверено копие на удостоверение за наследство трябва да се признае, ако при първото му представяне това копие все още е било валидно, но валидността му е изтекла преди исканото решение на органа, или тази разпоредба допуска национално право, което изисква валидност на удостоверението и към момента на постановяване на решението?“.

III. Производството пред Съда

21. Преюдициалното запитване постъпва в Съда на 7 юли 2020 г.

22. Писмени становища представят германското, австрийското, испанското и унгарското правителство, както и Комисията. Не е счетено за необходимо провеждането на съдебно заседание.

IV. Анализ

23. В третия преюдициален въпрос, единственият, по който ще изразя становище, запитващата юрисдикция иска тълкуване на член 69 и член 70, параграф 3 от Регламента.

24. Въпросът, така както е формулиран, съдържа алтернатива, която не е такава, тъй като легитимиращото действие на заверено копие на удостоверението за наследство е приравнено на правата, които предоставя самото удостоверение [10].

25. От преписката по делото следва, че въпросът се отнася единствено до годността на копието да породи легитимиращо действие. Тъй като срокът на действие на копието е ограничен, е важно да се определи точният момент, в който органът, пред когото се представя, трябва да провери дали то е или все още е валидно от времева гледна точка.

26. За тази цел по принцип са възможни два варианта: а) проверката следва да се извърши с оглед на датата на подаване на искането, основано на копието, и б) тази проверка може да се извърши освен това към момента, в който компетентният орган трябва да се произнесе по това искане.

27. Преди да разгледам тези варианти, ще се спра на някои аспекти от Регламента, които могат да послужат за изясняването на спора.

A. Европейско удостоверение за наследство

28. Съгласно съображение 7 от Регламента удостоверението има за цел да се улесни правилното функциониране на вътрешния пазар чрез отстраняването на пречките пред свободното движение на хора, които искат да упражнят правата си в областта на наследяването с трансгранични последици.

10 Като се има предвид, че се разпространява не удостоверението, а неговото копие (вж. т. 37 от настоящото заключение), Регламентът съдържа разпоредби относно целта на удостоверението или неговите правни последици, които на практика се отнасят за копието като негово точно възпроизвеждане. Това обаче не е така по отношение на времевото действие на всеки документ: срокът на действие на копието изтича след шест месеца от издаването му дори когато удостоверението не е променено.

29. В рамките на тази цел се отдава специално внимание на гарантирането по ефикасен начин на правата на наследниците и заветниците, на други лица, близки на починалия, както и на кредиторите на наследството.

30. На тази цел пряко отговаря създаването на удостоверение, което, след като бъде издадено в една държава членка, дава възможност „на всички посочени в това удостоверение наследници, заветници или други правоимащи лица да докажат своето правно положение и наследствените си права в друга държава членка“ [11].

1. Режим за издаване и правни последици

31. Удостоверението притежава характеристики, които в областта на наследяването с трансгранични последици по принцип водят до предимства в сравнение със сходни национални документи.

32. Годността на удостоверението да осигури тези предимства произтича от режима му за издаване [12]. Удостоверението:

– Заявява се чрез формуляр [13] пред орган с международна съдебна компетентност по смисъла на Регламента и с материална компетентност за произнасянето по наследяването съгласно националното му право.

– Издава се под формата на стандартен и подробен формуляр с много малко свободен текст, който е достъпен на различните официални езици на Европейския съюз.

– При спазване на процедурите по доказване, предвидени в националното право, преди да го издаде, издаващият орган проверява удостоверяваните елементи и предприема необходимите мерки, за да информира бенефициерите на наследството първо относно заявлението и след това за издаването му.

– Издаващият орган запазва удостоверението и упражнява контрол върху него. Той го поправя при поискване от дадена страна или служебно в случай на техническа грешка; и го изменя или оттегля, когато се докаже, че удостоверението или някои части от него не отговарят на действителното правно положение.

– Решенията на издаващия орган по правило могат да се обжалват пред съдебен орган.

33. В резултат на този режим и на стандартната форма на удостоверението след издаването му в една държава членка то автоматично поражда правни последици в останалите държави членки, т.е. без никакви процедури.

34. В държавата членка, пред чиито органи се представя, не се извършва контрол по същество на удостоверението. Освен това необходимостта от превод за целите на разпространението му е ограничена, тъй като е ограничен и свободният текст в единния формуляр.

11 Решения от 12 октомври 2017 г., Kubicka (C-218/16, EU:C:2017:755, т. 59), и от 1 март 2018 г., Mahnkopf (C-558/16, EU:C:2018:138, т. 36).

12 Глава VI, членове 62—73 от Регламента.

13 Формуляр IV от приложение 4 към Регламент за изпълнение № 1329/2014. Използването на този формуляр не е задължително: решение от 17 януари 2019 г., Brisch (C-102/18, EU:C:2019:34).

35. Удостоверението поражда едни и същи правни последици във всички държави членки:

– доказва с оборима презумпция елементите, които се съдържат в него (и които се уреждат от Регламента),

– защитава трети добросъвестни лица,

– предоставя права при извършването на вписвания в регистрите.

36. Поради това няма значение дали документите, използвани в държавата членка, в която се представя заверено копие на удостоверението, имат или нямат същите тези правни последици [14].

2. Разпространение на удостоверението

37. Удостоверението не се разпространява в оригинал. За разлика от други удостоверения, създадени за европейското пространство на свобода, сигурност и правосъдие [15], и от националните удостоверения за наследници в някои държави членки [16], удостоверението по член 62 от Регламента остава при издаващия орган и под негов контрол.

38. Вместо него се разпространява копието или заверените копия, издадени на „заявителя и на всяко лице, което удостовери законен интерес“ [17].

39. Копието привежда в изпълнение правните последици от удостоверението. Също като удостоверението и то е достатъчно за доказването на елементите, които са посочени в него и се уреждат от Регламента.

40. Използването на удостоверението не е задължително [18]. Ако обаче бъде използвано, то „следва да притежава доказателствена сила с презумпцията, че посочва точно елементите, които са предвидени в приложимото към наследяването право или в друго право, приложимо към специфични елементи, като материалноправната действителност на разпорежданията с имущество в случай на смърт“ [19]. Държавите членки не могат да изискват да се представят други доказателства, докато презумпцията не бъде оборена.

14 С други думи, правните последици от удостоверението се определят от европейския законодател, поради което не възниква типичният при разпространението на чуждестранни решения и автентични актове въпрос дали е уместно чуждестранният „продукт“ да се приравни на националния или да се зачете действието, което има в издаващата държава, независимо дали е еквивалентно на действието, което се признава на сходни актове в получаващата държава.

15 Така удостоверението по член 53 от Регламент (ЕС) № 1215/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2012 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 351, 2012 г., стр. 1) или удостоверението по член 9 от Регламент (ЕО) № 805/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 21 април 2004 година за въвеждане на европейско изпълнително основание при безспорни вземания (ОВ L 143, 2004 г., стр. 15; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 7, стр. 3). Сравнението трябва да се разбира в смисъл, че не засяга идентичността на естеството, целта или правните последици на различните европейски документи, носещи общото наименование „удостоверение“.

16 Като германското *Erbschein*.

17 Член 70, параграф 1 и съображение 72 от Регламента.

18 Съображение 69 от Регламента. Използването на удостоверението не е и преимуществено. Изборът между европейското или националното удостоверение принадлежи само на лицето, което има интерес да го използва.

19 Съображение 71 от Регламента.

41. Значението на завереното копие в трансграничното движение изисква съдържанието му да съответства на действителното правно положение. За да се осигури това съответствие:

– на копието е определено ограничено съществуване: неговата валидност (буквално „срокът му на действие“) е ограничена от закона като правило до шест месеца от датата на издаването му [20],

– поправката, изменението или оттеглянето на удостоверението, както и временното спиране на действието му, автоматично се отразява върху копието. Поради това при възникване на някое от тези обстоятелства издаващият орган следва незабавно да уведоми лицата, на които са издадени заверени копия, с цел да се избегне неправомерното им използване [21].

42. Регламентът обаче допуска да се удължи срокът на действие (валидността) на дадено копие след изтичането му [22]. За разлика от процедурата по издаване на копието, режимът за удължаването му не е уреден в Регламента.

Б. Момент за преценка на валидността на копието

43. Както посочих по-горе, на третия въпрос на запитващата юрисдикция са дадени различни отговори в практиката на държавите членки и в доктрината. Различни са и становищата на държавите, участващи в това преюдициално производство, и на Комисията.

44. Всъщност въпросът, който трябва да се разгледа на първо място, е дали в Регламента може да се намери решение относно избора на релевантния момент за преценката на времевата валидност на копието или, напротив, той не е регулиран на европейско равнище.

45. В това отношение има (основателни) доводи в подкрепа на напълно противоположни решения:

– според едното становище мълчанието на Регламента по този въпрос означава, че решението се намира в правото на всяка държава членка [23],

– според другото становище отговорът следва да се изведе от самия регламент. Някои съдържащи се в него изрази, както и свързани с целта за улесняване на управлението на наследяването съображения са в подкрепа на тезата, че релевантният момент, в който се установява дали дадено копие е валидно от времева гледна точка, е моментът на представянето му в хода на производството за произнасяне на основано на него решение [24].

46. С нюансите, които ще посоча по-нататък, свързани с множеството цели на Регламента — една от които е улесняване на управлението на наследяването — споделям второто становище.

20 Член 70, параграф 3 от Регламента.

21 Член 71, параграф 3, член 73, параграф 2 и съображение 72 in fine от Регламента. Други лица обаче не се уведомяват (вж. т. 54 от настоящото заключение).

22 Член 70, параграф 3 от Регламента.

23 Писмено становище на австрийското правителство, точка 41 и сл., и на унгарското правителство, точка 18. В доктрината, в подкрепа на това становище, вж. наред с други, *Schmitz*, S.D. Das Europäische Nachlasszeugnis. RNotZ, 2017, p. 269, по-специално p. 286.

24 Във връзка с вписванията в имотния регистър това тълкуване се подкрепя от *Schmidt*, J. Artikel 70 EuErbVO — beck-online Grosskommentar, 2020, marg. 17.5; *Perscha*, A. Art 70 EuErbVO. Beglaubigte Abschriften des Zeugnisses. — In: Deixler-Hübner, A., Schauer, M. (eds.). Kommentar zur EU-Erbrechtsverordnung. Manz'sche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 2020, marg. 19; и в по-общ план, *Dutta*, A. Artikel 69 EuErbVO — MünchKomm zum BGB, Vol. 11, 2020, marg. 4. В настоящия случай това становище споделят Комисията, испанското и германското правителство (макар и с известни нюанси при последното).

47. Считам обаче, че съществуват основания за съмнение, че след като е регулирал подробно режима за издаване на удостоверението, европейският законодател е искал да определи момента за преценка на валидността на копието, изключвайки по този начин националните процесуални разпоредби.

48. Въпреки че Регламентът изрично не предлага решение на този въпрос, според мен то може да се идентифицира чрез тълкуването му в съответствие с обичайните тълкувателни критерии (с изключение на езиковия, тъй като, повтарям, в това отношение няма изрична правна норма в Регламента). Несъмнено за правната сигурност е за предпочитане да има еднакъв за целия Съюз [25] отговор.

49. Този единен отговор гарантира освен това еднакви правни последици от удостоверението, когато негови копия се представят едновременно за разглеждане в няколко държави членки. Ако в този контекст определянето на момента за преценка на валидността на копието е оставено на всяка една от тези държави членки, копието, представено едновременно пред различни национални юрисдикции, би породило във всяка една от тях различни правни последици поради различната му преценка (вследствие на извършването ѝ в различни моменти) [26].

1. Систематично тълкуване

50. Регламентът съдържа изрази, които свързват изискването за спазване на срока на действие на копието с първия момент, в който искането бъде представено от притежателя му пред органа, който следва да се произнесе по искането му. Кой е този момент (моментът на подаване на искането или друг следващ момент) ще зависи от естеството на производството и правните норми, които го уреждат в съответната държава членка.

51. Тази връзка се установява с думите „използва“ и „докажат“ в член 63, параграф 1 и с посочването на лицето, разполагащо с копието и което „за да може да използва“ удостоверението след изтичането на срока на действие на копието, трябва да подаде заявление за удължаването му съгласно член 70, параграф 3.

52. Използваните думи означават действие, което се изчерпва в момента на извършването му: „използване“ описва действието „представяне“ на копието или „предаването“ му на компетентния орган. Лицето, което „доказва“ дадено правно положение заявява, че се намира в него точно в този момент. Копието, което е обект на тези действия или ги съпровожда, следва да е валидно към момента на осъществяване на съответното действие.

53. Съображение 71 от Регламента предвижда, че „[з]ащитата следва да се гарантира, ако се представят все още действителни заверени копия“. От този израз може да се направи извод, че копие, което е валидно при представянето му, може да породи правни последици дори след изтичането на срока му на действие [27].

25 С изключение на Ирландия и Дания.

26 Писмено становище на Комисията, точка 22, и на германското правителство, точка 28.

27 Писмено становище на Комисията, точка 25, и на испанското правителство, точка 45.

54. Вярно е, че цитираното изречение се отнася до много конкретна ситуация, поради което неговият обхват е ограничен [28]: касае защитата на третите лица, които извършват плащания или предават имущество (или приемат плащания или имущество от) на лице, което е посочено като упълномощено в копието. Тези лица [29] не получават никакво уведомление относно спирането на действието на удостоверението, което може да се случи в хода на процедурата за неговата поправка, изменение или оттегляне (член 73, параграф 1, буква а) от Регламента).

55. През този период действието на копието може да бъде поставено под въпрос; за третите лица, които посочих, то обаче продължава да е валидно от времева гледна точка [30], тъй като при представянето му то не е било поставено под въпрос и не е предвидено издаващият удостоверението орган да ги уведомява за промените по такъв документ.

56. Във всички случаи считам, че разпоредбите, които припомних по-горе, са в подкрепа по-скоро на тезата за (имплицитно) еднакво решение, отколкото на множеството национални подходи.

2. Телеологично тълкуване: изключване на пречките, произтичащи от трансграничния характер на наследяването

57. Изводът, че първото представяне на копието е релевантният момент за преценка на валидността му съответства на съображения, свързани с целите на режима на тези документи.

58. Ако (първото) представяне на копието не е ключовият времеви елемент и се налага да бъде подновявано към друг следващ момент, биха възникнали забавяния и допълнителни формалности и усилия както за заинтересованите лица, така и за органите по наследяването [31].

59. Посоченото съображение съответства пряко на целите, за които е създадено удостоверението. По-специално целта на въвеждането му е била:

– „по ефикасен начин […] да бъдат гарантирани правата на наследниците и заветниците, на други лица, близки на починалия, както и на кредиторите на наследството“, и

– да се създаде „бързо[…], лесно и ефективно уреждане на наследяване с трансгранични последици“ [32].

60. Постигането на тези цели би било застрашено, ако се изисква копието да е валидно не само при представянето му, но и при постановяването на окончателното решение на органа, пред когото е представено. Ако е така, на практика има опасност случаите, при които заинтересованото лице ще трябва да иска удължаване на срока или ново копие от издаващия орган, да са много повече от тези, при които няма да е необходимо да го прави.

28 Като оставим настрана факта, че поради систематичното му място (в съображението) посоченото изречение няма същинска нормативна стойност.

29 За разлика от лицата, които са получили заверени копия съгласно член 70, параграф 1.

30 Освен ако при извършването на плащането или на сделката са разбрали по някакъв начин за поставянето под въпрос на удостоверението или незнанието им на този факт се дължи на груба небрежност: вж. член 69, параграфи 3 и 4 in fine.

31 В доктрината, наред с други, посочените в бележка под линия 24 от настоящото заключение; също и писменото становище на германското правителство, точки 25, 26 и 29, както и макар и по-накратко становището на Комисията, точка 26.

32 Съображения 7 и 67 от Регламента.

61. При разглеждането на предимствата и недостатъците следва да се отчете фактът, че издаващият копието орган по принцип [33] се намира в друга държава членка, а не в тази, в която то се представя, поради което непрекъснатото подаване на заявления неизбежно ще доведе до забавяния и допълнителни разходи [34]. Бързината, леснината и ефективността на системата също биха били засегнати.

62. Освен това, както подчертава германското правителство [35], добавеният срок, който предоставя удължаването или подновяването на завереното копие, може да не е достатъчен, за да се гарантира, че към датата на произнасяне на решението то ще бъде валидно. В тази хипотеза би било необходимо непрекъснато да се подават заявления за удължаване или подновяване според това дали производството е с по-голяма или по-малка продължителност.

63. В обобщение считам, че не е в съответствие с Регламента да се налага на заинтересованото лице като общо правило задължението да подаде заявление за удължаване на срока на действие на копието — или за издаване на ново копие — когато представеното е било валидно и действително към процесуалния момент, в който го е представило.

B. Съответствие на удостоверението (или на копията му) с действителното правно положение

64. Възможно е обаче след момента на първото представяне на копието да възникне съмнение или индиция, че удостоверението може да е било поправено, изменено, оттеглено или действието му да е спряно. В този контекст копието може неочаквано да не съответства точно на самото удостоверение.

65. Намерението за улесняването на управлението на наследяването с трансгранични последици е основната цел на Регламента, но не представлява безусловно изискване. То съществува паралелно със загрижеността за поддържане на идентичността между удостовереното и действителното правно положение. Тази цел от своя страна води до необходимостта да се гарантира съответствието между действителното положение и удостоверението и между удостоверението и неговите копия.

66. В едно състезателно производство увредената от съдържанието на удостоверението страна ще има интерес да обърне внимание върху тези обстоятелства и може евентуално да уведоми сезирания орган за възможните промени в оригиналния документ (удостоверението), настъпили след издаването на представеното копие [36].

67. Нищо не пречи в този контекст органът, който трябва да реши спора, да прецени релевантността на твърденията за несъответствие между удостоверението и действителното правно положение или между удостоверението и копието и да изиска *нов* съответстващ на действителността документ.

33 След като удостоверението е издадено в една държава членка, за да се ползва в друга държава членка, то поражда предвидените в Регламента правни последици и в първата държава съгласно член 62, параграф 3.

34 Както вече отбелязах, Регламентът не урежда процедурата по удължаването на срока на действие. Логично е да се предположи, че доколкото удостоверението не е изменено или оттеглено, ако издаващият орган няма информация, която да сочи друго, удължаването ще бъде автоматично. Въпросът обаче е оставен на преценката на държавите членки при спазване на принципите на равностойност и ефективност.

35 Точка 26 от писменото му становище.

36 Поначало тя следва и да докаже тези промени. В такъв случай тя може да подаде заявление за издаване на копие на удостоверението като лице със „законен интерес“ по смисъла на член 70, параграф 1 от Регламента.

68. Положението е различно при производствата, в които няма задължение да се уведомяват за делото другите заинтересовани лица или евентуалните увредени лица, за да се явят пред решаващия орган. Както обясних по-горе, Регламентът предвижда мерки[37], предоставящи разрешение за тези случаи.

69. Всъщност издаващият орган трябва да уведоми лицата, на които е издал копието, за всяка промяна, свързана с удостоверението[38], за да се избегне неправомерното му използване[39]. Според мен страна, която не уведоми (органа на получаващата държава, пред когото е представено копието), че то вече не съответства на оригиналното удостоверение, поради това че е било оттеглено, поправено или изменено, би действала неправомерно.

70. Накрая, ако органът, пред когото се представя копието, получи по друг начин сведения, които достатъчно затвърждават съмненията му за статута на оригиналното удостоверение, нищо не пречи да поиска от заинтересованото лице да му представи доказателства в това отношение.

71. Както посочих по-горе, Регламентът дава възможност на лицето, разполагащо с копието, да поиска удължаване на срока му на действие или издаване на ново копие[40] без никакви условия[41]. Тази разпоредба се различава от съдържащата се в първоначалното предложение на Комисията, член 43 от което е ограничавал действието на копията до три месеца[42]. Не е имало възможност копията да се издават за по-дълъг срок, нито да се удължава валидността на копие, чийто срок на действие е изтекъл. Единствената възможност, която заинтересованото лице е имало, е да поиска ново копие.

72. Предвиденият кратък срок предизвика неодобрението на авторите и практикуващите юристи[43]. Член 43 от предложението беше изменен в Европейския парламент, който предложи сегашната редакция.

73. По-гъвкавият подход, който в крайна сметка е възприет, позволява безконфликтното паралелно съществуване на целите на Регламента:

– от една страна, приема датата на представяне на копието като момент, в който по принцип следва да се прецени валидността му от времева гледна точка,

37 Точка 41 от настоящото заключение.

38 Регламентът не ограничава това задължение. Считам, че органът не е освободен от него след изтичането на шестте месеца: не е задължително заявлението за удължаване на срока на действие на копието да се подаде след изтичането му.

39 След уведомяването им за този факт лицата, на които е издадено валидното копие (т.е. чийто срок все още не е изтекъл), не трябва да чакат шестмесечният срок да изтече, за да подадат заявление за ново копие, защото предходното вече не е валидно.

40 Макар Регламентът да не урежда този въпрос, изглежда разумно удължаването на срока на действие на копието да се асоциира със случая на неизменение на удостоверението, а искането на ново копие — със случая на изменение. Нищо не пречи да се предпочете вторият вариант дори когато оригиналът не е променен.

41 За разлика от издаването със срок, по-дълъг от шест месеца, което е възможно, но само „в изключителни и надлежно обосновани случаи“ съгласно член 70, параграф 3 от Регламента. Няма указания за случаите, които попадат в изключението. Според мен първоначалното предвиждане, че дадено производство ще продължи повече от шест месеца, не би трябвало да е един от тях, тъй като често средната продължителност на типичните производства в областта на наследяването надвишава шест месеца, особено в някои държави членки.

42 Предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решенията и автентичните актове в областта на наследяването и създаването на европейско удостоверение за наследство (COM(2009) 154 окончателен).

43 Вж. *Crône*, R. Le certificat successoral européen. — In: Khairallah, G., Revillard, M. Perspectives du droit des successions européennes et internationales, Defrénois, Lextenso éditions, 2010, p. 155, по-специално p. 168. Също и позицията на Conseil des Notariats de l'Union Européenne от 11 декември 2009 г., по предложението на Комисията, достъпна на http://www.notaries-of-europe.eu/index.php?pageID= 4976, p. 6. Една от разглежданите възможности се е състояла в създаването на електронни удостоверения за наследство и насърчаването на взаимосвързаността на националните регистри на документите за наследство: когато органите имат пряк достъп до информацията, ограничаването на валидността на копието със срок не би било необходимо. Комисията е подкрепила проучвания в тази връзка, резултатите от които могат да бъдат намерени на европейския портал за електронно правосъдие (https://e-justice.europa.eu/content_general_information-166-es.do?init=true). В момента само някои национални регистри на европейските удостоверения за наследство са взаимосвързани.

– от друга страна, въвежда механизми за потвърждаване на идентичността между удостоверението и копието, в случай че при произнасянето си органът има съмнения за копие, чийто срок междувременно е изтекъл.

74. Считам, че по този начин целта заинтересованите лица да разполагат с „бързото, лесно и ефективно уреждане на наследяване с трансгранични последици“ и целта компетентните органи да се уверят в точността на информацията, съдържаща се в удостоверението и отразена в копието, съществуват паралелно в хармония.

75. По този начин се зачита в по-голяма степен презумпцията, че лицето или лицата, посочени в удостоверението (в случая като наследници), имат правата или правомощията, заявени в удостоверението, без да се налагат други условия и/или ограничения за тези права или правомощия, освен заявените в удостоверението, чието заверено копие само предава тази информация на компетентните органи на друга държава членка.

V. Заключение

76. С оглед на гореизложеното предлагам на третия въпрос на Oberster Gerichtshof (Върховен съд, Австрия) да се отговори по следния начин:

„Член 69 във връзка с член 70, параграф 3 от Регламент (ЕС) № 650/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 4 юли 2012 година относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решения и приемането и изпълнението на автентични актове в областта на наследяването и относно създаването на европейско удостоверение за наследство трябва да се тълкува в смисъл, че следва да се признае легитимиращото действие на заверено копие на европейско удостоверение за наследство, което е било валидно при първото му представяне, но валидността му е изтекла преди исканото решение на компетентния орган.

По изключение, когато е разумно да се предположи, че европейското удостоверение за наследство е било поправено, изменено, оттеглено или действието му е спряно преди решението на този орган, той може да поиска да му бъде представено ново копие или копие с удължен срок на действие“.